

Szücs György

Csodálatos jelképhalászat

Stefanovits Péter
kiállítása

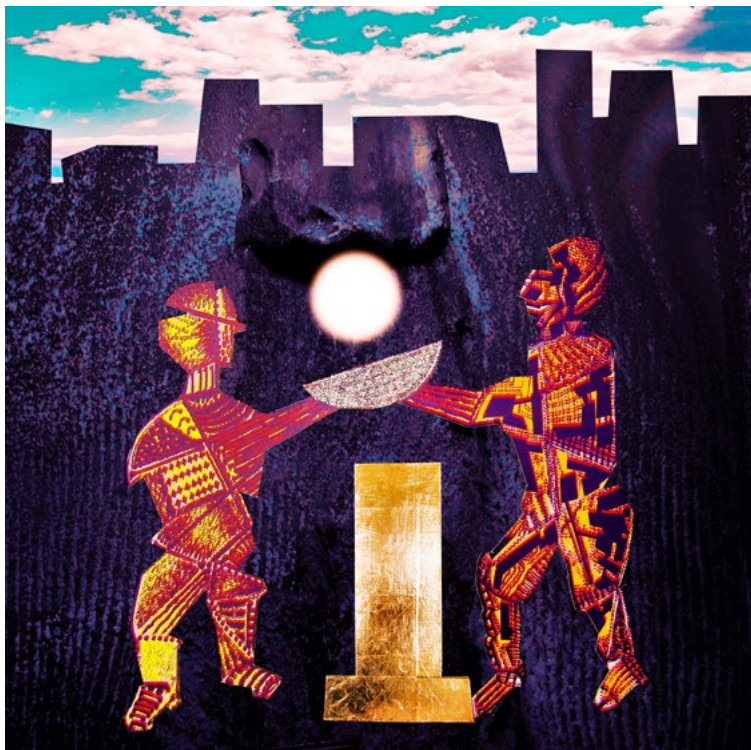
REÖK-palota,
Szeged,
2022. X. 15. – XII. 4.

Evezz a mélyre, és vessétek ki a hálótokat halfogásra!
Lk 5,4

A Stefanovits Péterről szóló írások, vele készült interjúk vissza-visszatérő mozzanata, hogy a művésznek nincs egyetlen markáns előadásmódja, csak rá jellemző, megkülönböztető védjegye, hanem éppen tematikai, stiláris és technikai sokféleségével valamiféle tudatos eklekticizmus képviselője. Valóban, ha összevetjük vissza-visszatérő „pozitív” motívumait, a szív- és keresztvariációkat, az ősi archeológiai leleteket, aranyozott ereklyéket a „negatív” emblémákkal – kiemelten a vörös csillaggal és a modern civilizáció mindennapi törmelékeivel – azt tapasztaljuk, hogy változatos képi világa, egyéni szimbólumhasználata, kevert grafikai műfajai ellenállnak a mégoly rutinos művészettörténeti kategorizálásnak is. Stefa magabiztosan vállalja a kontrasztokat, ütköztetéseket, szokatlan illesztéseket még akkor is, ha a végeredmény egyeseknél a blaszfémia, másoknál a banalitás érzését hívhatja elő. Ezért igencsak csábító megoldás lenne, amit Chikán Bálint választott 1988 szeptemberében a *Hasonlat* című, emlékezetes, Dorottya utcai kiállítás katalógusában, amikor egy rövid bevezető futam után esztétikai idézetekkel, „töredékekkel” nyitotta szélesebbre a művek befogadásának spektrumát. Így a mostani, részben visszatekintő tárlat értékeléséhez a művész asszociatív gondolkodásmódjára rímelő szövegmontázs illene leginkább, s egyúttal megfigyelhetnénk, vajon újabb értelmezésekkel bővültek-e az évek, évtizedek folyamán. Az életmű egészének feldolgozási nehézségeit, általános kijelentések megfogalmazását viszont éppen az a dilemma okozza, hogy annak idején egy-egy műcsoportra, frissen bemutatott anyagra vonatkoztatható, egymáshoz képest szintén eklektikus szövegrészletek mennyiben tükrözhetik önmagukban a művész következetes etikai magatartását, konstans alkotói szemléletmódját. A barátok, művésztársak vagy a képekkel először találkozók szakemberek ugyanúgy irodalmias hasonlatokkal, művészettörténeti fogalmakkal, metaforikus képletekkel közelítenek a művekhez, miközben tudják, hogy a látvány verbális átírása csak részleges lehet.

↑
STEFANOVITS Péter:
Ereklye II., 2021,
szén, pasztell, 130×100 cm
A művész jóvoltából

↑
STEFANOVITS Péter:
Eucharisztia, 2019,
 elektrográfia, 100×100 cm
 A művész jóvoltából

↗
STEFANOVITS Péter:
Trianon tál (Bon Appetit, részlet),
 2020, térberendezés,
 150×200×75 cm
 A művész jóvoltából

↓
STEFANOVITS Péter:
Metamorfózis, 2015,
 elektrográfia, 180×180 cm
 A művész jóvoltából

Nemrégiben korfui élményekről beszélgettünk. A görög szigeten Stefa a Panagia Antivouniotissa-templomban látott bizánci ikonok elementáris hatását követően az ottani, kis kápolnákat formázó, útszéli „képtárakat” felkeresve állított össze egy fotógyűjteményt (*Korfui szentélyek*, 2014). Ezen a nyomvonalon haladva eltűnődhetünk egy bútorszállító teherautón a *metafora* vagy buszon ülve az *exodus* kiírás mélyebb értelmén a turistáknak szóló angol fordítással együtt: *exit*. A *Róma* (2018) című elektrográfiai sorozata egyfelől ókori patrícius sírszobrokat imitáló, játékos szerepjátszás utcai komédiásokat, kirakatbábukat, Salvador Dalít és Laár Andrást egyaránt idéző megjelenítésben, másfelől komoly véleménynyilvánítás az örökkévalóságot megcélzó, valójában esendő emlékművekről és az őket létrehozó emberről. Lényegében ennek az ironikus magatartásformának az előzménye a *Rak-*

tárkészet (2007), amelyen az érvényességüket veszített – talapzatuktól megfosztott – hamis bálványok, Marx, Engels és Lenin történelmi múltba száműzött, azaz „antik” mellszobrai sorakoznak egy sarokban. A saját önarcképeire montírozott *Metamorfózis* (2019) elemei megint csak többszörös érzelmi és kulturális síkon ragadhatók meg. A „minket figyelő”, első pillanatra elrettentő ábrázatok gyökere egészen a mexikói halottkultuszig nyúlik, ahol a halottak napja vidám karnevállá változik nélkülözhetetlen kellékeivel, a színes arcfestéssel és a kipingált, megehető cukorkoponyával.

A tárlatot – az életművet – szemrevételezve érzékelhetjük azt a Sztálin-szobor 1956-os ledöntésének gyermekkori élményéig visszavezethető, különös vonzalmat, ahogy Stefa a történelemhez, ezen belül a köztéri szobrokhoz nyúl (*Döntő pillanat*, 2016). Kidolgozott emlékművek, antiemlékművek, „alig-monumentumok” tűnnek fel, firkadiktátorok és miniatürizált Übü királyok ágálnak, pöffszkednek és persze gyilkolnak a piederstálon (*Városmorajlás*, 2014). Ennek ellenpontjaként az is kitűnik, hogy a művész valójában mit tart, mit tartana érdemesnek megörökíteni, a megszenvedett alkotási folyamatban kiket vallana szívesen rokonainak. Tarkovszkij *Andrej Rubljov* című filmjéből a kényszerűségből harangöntést levezénylő inast, Boriszt vagy Paul Claudel *Angyali üdvözlés* című misztériumdrámájából Pierre de Craon templomépítő-mestert feltétlenül. A sors megadta neki az *opus magnum* megalkotásának lehetőségét. Ismeretes, hogy Elekes Károly képzőművésszel együttműködve megfestették a Kós Károly eredeti tervei alapján, Anthony Gall építész segítségével újonnan felhúzott siklói református templom kazettás mennyezetképeit (1994). A liturgiai kötöttségeken túl azonban még nagyobb szabadsággal nyúlhattak a Gyilkos-tó melletti, római katolikus Szent Kristóf-kápolna megálmódásához (2001).

A kiállítás címe a visszapillantás, számvetés értelemben vett *Felülnézet*. Stefanovits életműve azonban megengedi a továbbgondolást és annak a tudatosítását, hogy a művész ugyan törekedhet az isteni látószög birtoklására, de az ember mindig *alulnézetben* marad.

